

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Pavlíka a soudců JUDr. Karla Podolky a JUDr. Pavla Vrchy v právní věci žalobců **a) Ing. V. K., b) MUDr. M. K., c) MUDr. S. P., d) E. K., e) Z. K., f) V. D., a g) Ing. Z. D.**, všech zastoupených JUDr. Ladislavem Piterkou, advokátem se sídlem v Ostravě - Výškovice, Výškovická 172, proti žalované **České republice – Ministerstvu vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 936/3, **o ochranu osobnosti**, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp.zn. 23 C 123/2007, o dovolání žalobců **a) – d) a f) – g)** proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. května 2008, č.j. 1 Co 289/2007-75, takto:

I. Dovolání žalobců **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** nárok na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 20. září 2007, č.j. 23 C 123/2007-43, částečně vyhověl žalobě na ochranu osobnosti podle § 13 odst. 2 občanského zákoníku (dále jen „o.z.“) a rozhodl tak, že žalované uložil povinnost zaplatit nemajetkovou újmu v penězích žalobcům a) a b) ve výši 250.000,- Kč každému z nich, žalobkyni c) ve výši 150.000,- Kč a žalobcům d), f) a g) ve výši 50.000,- Kč každému z nich. Pokud šlo o další požadované částky z titulu náhrady nemajetkové újmy, žalobu zamítl. Zastavil také řízení o žalobě žalobce e) - zemřelého pana Z. K. Vyšel ze zjištění, že žalovaná (prostřednictvím příslušníka Policie České republiky kpt. Mgr. J. K.) zavinila dne 13. dubna 2003 na silnici mezi obcemi Horní Benešov – Milovice nad Opavou dopravní nehodu, při níž způsobila Ing. V. K. mladšímu závažná zranění, kterým podlehl. Kpt. Mgr. J. K. byl za tento trestný čin pravomocně odsouzen rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 3.8.2006, č.j. 6 To 343/2006, který nabyl právní moci dne 3.8.2006. Na základě zjištěného skutkového stavu dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalovaná tím trvale a neodčinitelně zasáhla do osobnostních práv žalobců a) a b) jako rodičů, žalobkyně c) jako sestry, žalobkyně d) jako babičky ze strany matky a žalobců f) a g) jako prarodičů ze strany poškozeného na jejich soukromí a rodinný život chráněných ustanovením § 11 občanského zákoníku (dále jen „o.z.“), a proto jim přiznal právo na náhradu nemajetkové újmy, jak je uvedeno shora.

Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 21. května 2008, č.j. 1 Co 289/2007-75, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu, aby žalovaná zaplatila žalobcům náhradu nemajetkové újmy v penězích, zamítl. Rozhodl také o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho závěrem, že zaviněným usmrcením Ing. V. K.

žalovaná trvale a neodčinitelně zasáhla ve značné míře do práva všech žalobců na jejich soukromí a rodinný život chráněného ustanovením § 11 o.z. a vznikla jí povinnost poskytnout jim přiměřené zadostiučinění v penězích. Přihlédl však k námitce promlčení, kterou uplatnila žalovaná ve svém odvolání. Konstatoval, že k zásahu do osobnostních práv žalobců došlo smrtí Ing. V. K. a od tohoto dne počala běžet žalobcům tříletá promlčecí lhůta k uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích, neboť toho dne mohlo být právo podle § 101 o.z. vykonáno poprvé. Uvedená promlčecí lhůta pak uplynula dnem 13.4.2006. Žalobci však prostřednictvím zmocněného advokáta uplatnili svá práva u Krajského soudu v Ostravě až dne 11.4.2007, tedy po uplynutí promlčecí lhůty, takže námitka promlčení uplatněná žalovaným byla uplatněna důvodně. Odvolací soud z tohoto důvodu rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 220 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“) změnil tak, že žalobu zamítl.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci byl doručen zástupci žalobců dne 3. července 2008, přičemž právní moci nabyl téhož dne.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci a)–d) a f)–g) dne 21. července 2008 včasné dovolání. Jeho přípustnost vyvozují z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. a z ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř., když napadené rozhodnutí má podle jejich názoru zásadní právní význam. Odkazují na dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., tj., že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Napadenému rozhodnutí vytýkají, že odvolací soud neměl přihlídnout k námitce promlčení uplatněné žalovanou. Uvádějí, že při uplatňování svého práva u soudu se řídili platnou právní úpravou a konstantní judikaturou Nejvyššího soudu (např. rozsudkem z 25.9.2003, sp.zn. 30 Cdo 1542/2003, nebo rozsudkem ze dne 27.9.2007, sp.zn. 30 Cdo 744/2007), která konstatovala, že právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 o.z. je nepromlčitelným nárokem. Žalobu podali dne 11.4.2007, tedy před vydáním odvolacím soudem zohledněného rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu. Jsou proto přesvědčeni, že odvolací soud se měl řídit judikaturou Nejvyššího soudu v době podání žaloby. Akceptace námítky promlčení vznesené žalovanou stranou je podle jejich názoru ohrožením právní jistoty žalobců, která, jak již několikrát konstatoval Ústavní soud, patří mezi základní principy právního státu. Dovolatelé proto navrhli, aby Nejvyšší soud ČR rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu – dále jen „o.s.ř.“) přihlédl k čl. II bodu 12. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a uvážil, že dovolání označených žalobců bylo podáno oprávněnými osobami, řádně zastoupenými advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o.s.ř., stalo se tak ve lhůtě vymezené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř., je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o.s.ř. a je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Dovolací soud poté napadený rozsudek odvolacího soudu přezkoumal ve výroku ve věci samé v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že toto rozhodnutí je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správné (§ 243b odst. 2 o.s.ř.).

Právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním. Dovolací soud je tak vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. V případech, je-li dovolání přípustné, je soud povinen přihlídnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, když nebyly uplatněny v dovolání. Tyto vady se však z obsahu spisu nepodávají.

Bylo již uvedeno, že dovolatelé ve svém dovolání vycházejí z dovolacího důvodu ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Toto ustanovení dopadá na případy, kdy dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Jde o omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O takový případ jde tehdy, pokud soud buď použil jiný právní předpis, než který měl správně použít nebo jestliže sice aplikoval správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyložil. Nesprávné právní posouzení věci může být způsobitelným dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

Je skutečností, že v dovolateli uváděném rozsudku Nejvyššího soudu ČR z 25.9.2003, sp. zn. 30 Cdo 1542/2003, bylo judikováno, že právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti obecně, a tedy i na zadostiučinění v penězích, se nepromlčuje. Poté ovšem došlo ke změně judikatorní situace v souvislosti s rozsudkem velkého senátu Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 73, ročník 2009, v němž byl obsažen závěr, že právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 o.z. je jedním z dílčích a relativně samostatných prostředků ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzické osoby, který promlčení podléhá. Velký senát NS ČR v uvedeném rozhodnutí uzavřel, že je to obsah nároku, a nikoliv předmět jeho ochrany, co činí pro povahu nároku určující, zda se uplatní obecný právní institut (promlčení) oslabující jeho vymahatelnost v závislosti na okamžiku jeho uplatnění u soudu a na dispozitivním chování žalovaného.

Odvolací soud v napadeném rozsudku z této zásady při svém rozhodování ve věci samé vyšel, v jehož důsledku změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že předmětnou žalobu zamítl.

K vyloženému právnímu závěru dovolací soud v posuzované věci přihlédl i při svém rozhodování o tomto dovolání a pro stručnost na něj odkazuje.

K otázce aplikace ustanovení § 3 odst. 1 o.z. dovolací soud uvádí, že rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR je konformní mimo jiné s nálezem Ústavního soudu ČR ze dne 6.9.2005, sp.zn. I. ÚS 643/04. Např. v rozsudku ze dne 22. srpna 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000 (uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 59/2004) bylo vyloženo, že dobrým mravům zásadně neodporuje, namítá-li někdo promlčení práva uplatňovaného vůči němu, neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje. Uplatnění promlčecí námítky by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marně uplynutí promlčecí

doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. Nejvyšší soud se ztotožňuje s názorem, že předdeslaný výjimečný případ nemůže založit pouhá skutečnost, že zvolený zástupce žalobců – advokát - neuplatnil jejich nárok v promlčecí lhůtě, a že uplatněním námitky promlčení ze strany žalované nedošlo ke zneužití jejího práva takovou námitku uplatnit.

Dovolací soud proto dospěl k závěru, že rozsudek odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně, je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný. Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalobců v uvedeném rozsahu podle ustanovení § 243b odst. 2 o.s.ř. části věty před středníkem zamítl. Dovolací soud rozhodoval, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.).

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1 a § 151 odst. 1 o.s.ř., neboť žalobci s ohledem na výsledek dovolacího řízení nemá na náhradu nákladů řízení právo a žalované v dovolacím řízení žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 11. března 2010

JUDr. Pavel Pavlík, v. r.

předseda senátu